

Recenzja pracy doktorskiej mgr Dawida Pajdzika

Zleceniodawca opinii

Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu, Wydział Instrumentów Smyczkowych, Harfy, Gitary i Lutnictwa, pismo z dnia 13.01.2016, podpisane przez Dziekana Wydziału Instrumentów Smyczkowych, Harfy, Gitary i Lutnictwa, prof.zw.dr hab. Andrzeja Łapę, na podstawie Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2014 poz.1852 ze zmianami, Dz. U. 2015 poz. 249).

Dotyczy:

- Uchwały Rady Wydziału Instrumentów Smyczkowych, Harfy, Gitary i Lutnictwa Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu, podjętej na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2015 r. oznaczonej numerem 11/V/2015/2016, w związku z wnioskiem w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego na stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka i wyznaczeniu promotora. Liczba uprawnionych członków Rady wynosiła 25 osób, na posiedzeniu obecnych było 16 z nich. W głosowaniu nad wszczęciem przewodu doktorskiego oddano 16 głosów ważnych, w tym 15 głosów za wszczęciem i 1 głos wstrzymujący się; głosów przeciwnych nie było. W głosowaniu nad wyznaczeniem promotora w osobie Pani dr hab. Ewy Guzowskiej oddano 16 głosów ważnych - 16 za wyznaczeniem proponowanej osoby; głosów wstrzymujących się i przeciwnych nie było. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.
- Uchwały Rady Wydziału Instrumentów Smyczkowych, Harfy, Gitary i Lutnictwa Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu, podjętej na posiedzeniu w dniu 12 stycznia 2016 r. oznaczonej numerem 19/V/2015/2016, w sprawie wyznaczenia mnie recenzentem pracy doktorskiej w przewodzie doktorskim w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka Pana mgr Dawida Pajdzika. Liczba uprawnionych członków Rady wynosiła 25 osób, na

posiedzeniu obecnych było 15 z nich, oddano 15 głosów ważnych – 15 za; głosów przeciwnych nie było, quorum w chwili głosowania było zachowane.

Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym, oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65. Poz.595, ze zmianami Dz.U.nr164, poz.1365 z dnia 17.08.2005 r., tekst jednolity art.6 ust 1-3) Rada Wydziału posiada uprawnienia do prowadzenia przewodów na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka.

Wraz z oddzielnym pismem, sygnowanym datą 5 lipca 2019 roku, podpisanym przez Dziekana Wydziału Instrumentów Smyczkowych, Harfy, Gitary i Lutnictwa, Pana dr hab. Krzysztofa Sowińskiego, dołączona została następująca dokumentacja:

- Uchwały w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego, wyznaczeniu promotora i w sprawie wyznaczenia recenzenta
- 1 egzemplarz pracy doktorskiej składającej się dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu dzieła w wersji drukowanej oraz elektronicznej
- dokumentacja dorobku Kandydata (wykaz prac twórczych i dorobku artystycznego)
- umowa na sporządzenie recenzji

Złożona przez Kandydata, mgr Dawida Pajdzika, praca doktorska oraz dokumentacja dorobku odpowiadają wymaganiom ustawy z dn. 14.03.2003 roku art.16 i 17 ust.1 i 2 tekst jednolity (Dz.U. nr 65. poz. 595, wraz ze zmianami Dz. U. nr. 164, poz. 1365 z dnia 17.08.2005 roku) oraz Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 15.01.2004 roku § 11 ust. 1-4 w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania czynności w przewodach doktorskich i habilitacyjnych oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora, tekst jednolity (Dz. U. nr 15, poz. 128, wraz ze zmianami Dz.U. nr 252, poz. 2124, Dz.U. nr 153 poz.1094).

Niniejszym stwierdzam, że w świetle ustawy z dnia 14 marca 2003 roku art.18 ust. 2 pkt.1 i 2, Rada Wydziału podjęła prawomocną uchwałę o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu promotora, oraz o wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta pracy doktorskiej Pana mgr Dawida Pajdzika.

Podstawowe dane o Kandydacie

Studia

Dawid Pajdzik jest absolwentem Akademii Muzycznej im Karola Lipińskiego we Wrocławiu, którą ukończył w roku 2008 w klasie altówki prof. Zbigniewa Czarnoty, uzyskując dyplom magistra sztuki z wynikiem bardzo dobrym.

Praca

od roku 2011 – lider grupy altówek w orkiestrze Filharmonii Gorzowskiej

od roku 2012 – prowadzenie klasy altówki w Akademii Sztuki w Szczecinie

Głównym nurtem działalności Kandydata jest działalność orkiestrowa. Będąc cenionym muzykiem w swojej specjalności, Pan Dawid Pajdzik był wielokrotnie zapraszany do udziału w koncertach orkiestr symfonicznych, kameralnych i barokowych w kraju i zagranicą, m.in. Orkiestrą Kameralną Leopoldinum, Hannover Chamber Orch., Barock Orchester Berlin, Miami Symphony Orchestra. Oprócz uczestnictwa w projektach orkiestrowych, wielokrotnie brał udział w koncertach kameralnych; posiada też w swym dorobku występy solowe (z towarzyszeniem orkiestry, a także recitale z fortepianem). Pan Dawid Pajdzik prowadzi także działalność jako kompozytor oraz aranżer.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska mgr Dawida Pajdzika p.t. „Dialektyka harmonii i formy na podstawie wybranych sonat na altówkę” składa się z dzieła artystycznego oraz jego opisu. Dzieło stanowią zapisane w postaci elektronicznej wykonania dwóch sonat na altówkę z fortepianem: Sonaty f – moll op. 120 nr 1 Johanna Brahmsa i Sonaty Rebekki Clarke. Obydwa prezentowane utwory, choć powstały w odstępie czasowym zaledwie ćwierćwiecza (1894 i 1919), reprezentują odmienne względem siebie kierunki stylistyczne. Zestawienie tych dwóch sonat posłużyło autorowi pracy do rozwinięcia obszernej analizy muzycznej biorącej za punkt wyjścia wzajemną zależność harmonii i formy, widzianą w aspekcie kształtowania interpretacji przedstawionych utworów. W prezentowanych sonatach doktorantowi towarzyszą pianiści: w sonacie Johanna Brahmsa – Pani Maria Koszewska -Wajdzik, zaś w sonacie Rebekki Clarke – Pan Michał Francuz.

Dzieło artystyczne

Pierwszy z prezentowanych na płycie utworów - czteroczęściowa sonata f-moll Johannes Brahmsa, już od samego początku I części *Allegro appassionato* zwraca uwagę bardzo dobrym brzmieniem altówki, które należycie oddaje wymagany charakter utworu. Zarówno barwa dźwięku, znakomicie skorelowana z wibracją (tu pochwalić należy powściągliwość wykonawcy w jej stosowaniu, umożliwiającą należyte wyeksponowanie kulminacji) jak i pozostałe elementy, a więc dynamika, artykulacja, także i agogika wewnątrz całej części, pozwalają klarownie ukazać jej dramaturgię. Część druga *Andante un poco Adagio* również odznacza się doskonałym uchwyceniem przez artystów jej charakteru. Na uwagę zasługuje bardzo sugestywna narracja utrzymana w typie wokalnemu, z jasno określonym kształtem fraz, oddechami, barwą dźwięku i dobrym wyczuciem czasu - zarówno u altowiolisty, jak i u pianisty. W części trzeciej obydwójce wykonawcy w sposób przekonujący prezentują delikatną w swym wyrazie tkankę *Allegretto grazioso*. Przejrzystość przeprowadzeń motywicznych jest podstawową cechą ich interpretacji i w moim odczuciu została uzyskana przez mądry dobór aplikatury w krótkich motywach partii altówki, jak również perfekcyjnie odwzorowany przez artystów plan dynamiczny. Część czwarta spina całość formy w tej przemyślanej i bardzo dojrzałej interpretacji. Podziwu godna powściągliwość wykonawców w zakresie doboru tempa (jest stosunkowo wolne), pozwoliła artystom nadać głęboki wyraz muzyczny ukazać piękno tej części. Pomimo określenia jej przez kompozytora jako *Vivace*, przedstawione wykonanie dalekie jest od epatowania słuchacza szybkością, za to znakomicie oddaje charakter przeprowadzeń, od liryczno-sentymentalnych motywów w środkowych kupletach po błyskotliwość pasażów kończących część.

Druga z sonat, autorstwa Rebekki Clarke, nakłada na wykonawców konieczność pokazania bardzo zróżnicowanego pod każdym względem materiału dźwiękowego, tak, by w końcowym efekcie słuchacz został przeprowadzony przez tę rozległą i oryginalnie skonstruowaną formę z jasnym odczuciem dramaturgii całości. Mnogość środków wykonawczych zawartych w każdej z trzech części utworu stawia wymagania perfekcyjnego opanowania instrumentów. W partii altówki są to różnorodne artykulacje, jak *spiccato*, *pizzicato*, *arpeggio*, *sul ponticello*, wplecione w brawurowe niekiedy sekwencje dźwięków, połączone z eksploracją wysokich pozycji oraz wymagające stosowania szerokiej skali barw i dynamiki. Obydwaj wykonawcy w pełni sprostali opisywanym wymaganiom, tworząc interpretację spójną i przekonującą. Szeroki plan harmoniczny, włączający w swą strukturę także skale modalne, czy też impresjonistyczne „plamy barwowe”, nie spowodował w przedstawionej interpretacji tak często obserwowanego w wielu innych wykonaniach chaosu.

Obydwie sonaty wykonywane są przez doktoranta w duchu wielkiego szacunku dla zapisu nutowego, a zarazem posiadają niezbędny pierwiastek osobisty. Wszelkie zabiegi interpretacyjne nie odbiegają od idei kompozytorskich zawartych w tekście, zaś rodzaj narracji proponowany w tych utworach zgodny jest z ich stylistyką i bardzo przekonujący. Należy również podkreślić wysoki profesjonalizm instrumentalny wykonujących je artystów.

Wymienione wyżej cechy wykonania potwierdzają w moim odczuciu stawianą przez doktoranta tezę o primacie harmonii pośród czynników kształtujących formę i odzwierciedlają

we właściwy sposób przebieg dramaturgii całego utworu, co doktorant skrupulatnie przedstawił w załączonym opisie dzieła artystycznego.

Opis dzieła artystycznego

Przedstawiony opis zawiera autorską próbę dokonania analizy dwóch zawartych w dziele artystycznym sonat. Doktorant czyni to w sposób niekonwencjonalny, gdyż nie ogranicza się do metod dostępnych na gruncie muzykologii, którymi w sposób ścisły mógłby scharakteryzować materiał przedstawianych kompozycji. W swej pracy konsekwentnie rozpatruje zawartość utworów w ich najważniejszym aspekcie, którym jest według niego wzajemna zależność budowy formalnej od harmonii rozumianej nie tylko jako plan harmoniczny, ale także jako harmonika właściwa dla utworu, a nawet cechy brzmienia związane z intonacją, bądź zawartością alikwotów. W analizowanych sonatach autor pracy pokazuje ścieżkę rozumowania artysty, poczynając od szczegółowej identyfikacji funkcji harmonicznnych w określonych odcinkach tekstu, a następnie kojarząc je z przebiegiem napięć emocjonalnych, jakich dostarcza warstwa muzyczna utworów. Doktorant podkreśla w swoim opisie, iż tak zarysowana dramaturgia zazwyczaj jest instynktownie odczuwana przez wrażliwego wykonawcę i stanowi podstawę do kreowania indywidualnej interpretacji. Dalsze odniesienia do harmonii i formy zawarte w przedstawionych analizach pokazują znaczenie specyficznych dla obydwójga kompozytorów struktur. Tak więc u Johannesesa Brahmsa jest to m.in. stosowanie ciągów dominant wtrąconych, sprzyjających narastaniu napięcia, a także dość częste „omijanie” centrum tonalnego, znakomicie wydłużające rozwoje dramaturgiczne. U Rebekki Clarke zaś atonalność przebiegów kadencyjnych, która w utworze staje się kanwą do tworzenia zróżnicowanej i wyrafinowanej palety barw. Jak udowadnia w licznych przykładach doktorant, stosowana jest m.in. rozszerzona harmonia, skale modalne i całotonowe, dające specyficzny koloryt, kojarzący się z technikami późno-impresjonistycznymi. Konstrukcja harmoniczna utworu Rebekki Clarke jest w przedstawionej analizie dość dokładnie opisana, jednak znacznie więcej miejsca poświęcone jest efektom kolorystycznym, jakie wynikają z zastosowanej artykulacji oraz specyficznych dla instrumentów smyczkowych efektów brzmieniowych, bezpośrednio wynikających z zapisu tekstu.

Rozdziały pracy poświęcone analizie obydwu sonat poprzedzone są obszernym wprowadzeniem definiującym zarówno dialektykę, jak i harmonię, pokazującym je w ujęciu historycznym. Autor szeroko opisuje też historyczny kontekst powstania omawianych kompozycji oraz wybrane wątki z biografii kompozytorów. Analiza, choć skupia się na wzajemnej zależności harmonii i formy, porusza też inne pośrednio związane z tym zagadnieniem elementy, jak: skoki interwałowe, rozmaite zabiegi metrorrytmiczne, a nawet elementy stylów etnicznych obecne w sonatach.

Spostrzeżenia i wnioski zamieszczone przez autora w przedstawionym opisie pracy uważam za bardzo trafne, samą zaś koncepcję poddania interpretowanych sonat analizie z wykorzystaniem metody dialektycznej za wysoce oryginalną i wartościową.

Konkluzja

Reasumując, stwierdzam, iż praca doktorska mgr Dawida Pajdzika pod tytułem „Dialektyka harmonii i formy na podstawie wybranych sonat na altówkę” dowodzi wysokich kompetencji Autora w dyscyplinie artystycznej, którą reprezentuje. Zarówno profesjonalizm wykonania przedstawionych utworów, jak i staranny warsztat badawczy pozwoliły mu wyczerpująco rozwiązać zawartą w tytule pracy problematykę. Przeprowadzenie związanych z nią badań w ujęciu proponowanym przez Kandydata uważam za istotny przyczynek do rozwoju reprezentowanej przez niego dyscypliny artystycznej.

Niniejszym stwierdzam, że Pan mgr Dawid Pajdzik wykazał się głęboką wiedzą teoretyczną, a także umiejętnością prowadzenia samodzielnej pracy artystycznej. W ten sposób rozwiązał założone zagadnienie artystyczne i spełnił bez zastrzeżeń wymagania art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 14.03.2003 roku. Pracę doktorską Pana Dawida Pajdzika przyjmuję i rekomenduję do dalszego procedowania.

Prof. dr hab. Piotr Reichert